

Lasteaia tegemised KIK-i projekti raames

Juba aastaid on lasteaia õpetatud keskkonna- ja loodushoidu ning lasteaia õppekavas on sellel kindel koht. Igal õppeaastal planeeritakse konkreetsed tegevused selle läbiviimiseks.

2010. aasta augustis sai Keskkonnainvesteeringute Keskusele esitatud suur projekt ning positiivne vastus meie taotlusele tuli sama aasta detsembris. Siinkohal suur-suur tänu Katrin Sarapuule, kes meid aitas töö kokkujärgitamisega! Kogu asja eesmärgiks oli laste väärtushinnangute ja käitumisharjumuste kujundamine keskkonna säästlikkuses. Projekti ajastasime kahele õppeaastale ja kavandasime 6 teemapäeva. Nendele päevadele eelnesid rühmades vastavasisulised joonistus-, kleepe-, meisterdamistööd, vaatlused, õppekäigud, tutvumised kirjandusega, viisime läbi praktilisi töid, jne.

1. Prügi 26. aprill - selle päeva raames külastasime Kärdlas Veolia keskust, käisime ka Käina prügilas. Seletusi oma asutuste kohta jagasid Aivo Kriska ja Aavo Kütt.

2. Lilled 26. mai - Kõrgessaare looduskaitsealal tutvusime haruldaste orhideedega, käisime Kurisu neeluaugus.

3. Linnud 3. mai - külastasime Käina linnuvaatlustorni, kus saime ka praktilise kogemuse lindude vaatlemiseks. Seal juhendas meid Alice Leetmaa.

4. Metsaannid 14. september - Külastasime RMK Ristna looduskeskust, kus meiega tegelesid Liis Soonik ja Urve Merendi. Peale külastust korraldasime metsast kaasa toodu kohta näitused rühmades.

5. Vesi 28. september - sel päeval külastasime Kõrgessaare veepuhastusjaama, kus meid võttis vastu ja jagas selgitusi Andu Koit. 5-6aastase käisid ka Kärdlas, ehtsas laboris vaatamas, kuidas tehakse veeproove. Seletusi jagas Anne Järva.

6. Meisterdamine looduslikust materjalist 17. oktoober - olime jällegi Ristnas, kus Liis ja Urve õpetasid meid tammeterudest ussi ja jääk- ning looduslikust materjalist koera valmistamist. Külastasime ka merekaubamaja.

Nendest õppepäevadest on meil hulgaliselt pildimaterjali, millega võite tutvuda lasteaia kodulehel. Kogu projekt andis meile võimaluse käia Hiiumaa erinevates kohtades, tutvuda toredate ning huvitavate inimestega. Projekti lõpetasime omapoolse üllatusega lastele: nimelt etendusega Rohemütsike.

Kuid töö ei lõppenud projekti tähtajaga, nimelt käib lasteaia 17.-21. oktoobrini keskkonnanädal, kus iga päev toimub midagi põnevat laste jaoks.

Lõpetuseks täname kõiki, kes meid projekti elluviimisel aitasid: GO Buss ja toredad bussijuhid, eelnimetatud juhendajad, Kõrgessaare A ja O, Aimi Aromatova (kelle küpsetised olid väga maitsvad).

Lasteaia õpetajad
Lii ja Ellen

Sügispidu lasteaia Vigri

Oktoobrikuu teisel neljapäeval toimus lasteaed „Vigri“ saalis lasteaia personali poolt korraldatud ning läbi viidud traditsiooniline sügisetendus, et värviküllasel sügisperioodil lapsi millegi omapärasega rõõmustada. Tänavuse etenduse läbivaks teemaks oli keskkond ja selle hoidmine.

Etenduseks valiti lõbus lugu, mis jutustas Rohemütsikesest, kes ema palvel läks abivalmis lapsena vanaemale sisseoste toimetama. Teel kohtas teeline Siilikest, kes oli metsa alla jäetud prügi tõttu raskustesse sattunud ning vajab abi. Abi vajab ka Lepatriinu, kuna tema maja oli tulekahju haaranud. Koos asus seltskond tuld kustutama ja Hundikesele õpetussõnu jagama, kuidas metsas tulega ringi käia. Lõpuks jõuti vanaema maja juurde, kuid ehmatuseni ei oodanud neid ees malbe memmeke vaid tarbimissõltlasest Prügikoll. Olukorda tuli lahendada tark Jahimees, kes õpetas prügi sorteerima ja manitses enne ostmist hoolikalt mõtlema kas kõike ikka on vaja alati osta.

Näitemängu osades olid kõik õpetajad: Lii Romandi, Ellen Jõhvik, Heli Pihlamägi, Talvi Markus, Elna Pähn, Lea Volens ja Jaanika Kuusk.

Lasteaia kollektiiv loodab, et õpetlike näidendite ettekandmine jätkub ka tulevatel aastatel, ning et lapsed kasutavad etenduses kuulud õpetussõnu ka igapäevases mänguhoos ja looduses liikudes.

Jaanika Kuusk

Kõpu Internaatkool pidas 40. sünnipäeva

Nagu sünnipäevadel ikka, kõlas laul ...

... ja lausuti õnnitlussõnu.
(Fotod: **Harda Roosna**)

SÜNDIS UUS
VALLAKODANIK

**SAARA ROMANDI
JOONAS MORGAN ROKK**

**ÕNNITLEME OKTOOBRIKUU
EAKAID SÜNNIPÄEVALAPSI JA
JUUBILARE!**

ARMILDA-ANITA VALK

LEIDA KÕSTER

ALFRED SÜLLA

HEINO KERDE

HEINARD KLAAS

SENTA NIGUL

EHA TAMM

MEERI ILVES

AGU TAMMEVESKI

TARMO ELISSAAR

AARE KÕSTER

Tänuavaldused

1. oktoobril Käinas toimunud Hiiumaa külade päeval sai tänukirja Kõpu tornimuusika seltsing päikeseloojangu kontsertide korraldamise eest ja Hiiumaa Militaarmuseum eduka tegevuse eest.

Hiiumaa eakate sügispeol tunnustati Leida Pielbergi pikaajalise panuse eest eakate ühistevusse.

14. oktoobril, Tallinnas Hopneri majas toimunud Muinsuskaitse 18. aastapäeva tänuüritusel tunnustas Muinsuskaitseamet MTÜ-d **Kõpu Püirkonna Arendusselits Valguskiir** Kõpu kirik-koolimaja restaureerimistöde korraldamise eest ning eduka koostöö eest erinevate fondidega rahaliste vahendite leidmiseks restaureerimistöde läbiviimiseks.

10. oktoobril tunnustati täiskasvanud õppija nädala raames Kõrgessaare vallavalitsust, kui kõige koolitussõbralikumat omavalitsust.

Volikogu istung

14. OKTOOBER

Enampakkumise nurjunuks tunnistamine.

Tunnistada Kõrgessaare Vallavalitsuse 25.08.2011 korraldusega nr 194 23. septembriks 2011 väljakuulutatud Kalana külas asuva Sireeni kinnistu võõrandamise suuline enampakkumine nurjunuks osalejate puudumise tõttu.

Kõrgessaare valla 2011. aasta eelarve muutmine (I lugemine).

Otsustati lõpetada eelnõu I lugemine.

Detailplaneeringute teated

19.septembril toimus Kõrgessaare vallamajas Luidja küla Bretimetsa maaüksuse detailplaneeringu avalik arutelu. Arutelul osalesid detailplaneeringust huvitatud isikud ning mitmed puudutatud isikud. Arutelu tulemusel leiti ühiselt, et 18.augustil saabunud vastuväite alusel viiakse detailplaneeringusse muudatused sisse ning seejärel saadetakse planeering vallavalitsusele kehtestamiseks.

Kõrgessaare Vallavalitsuse 22.september 2011 korraldusega nr 217 algatati detailplaneeringu koostamine Paope küla Luigeranna ja Luigela maaüksustel. Detailplaneeringu koostamise eesmärkideks on 2,76 ha suurusel maa-alal paiknevat maaüksuse piiride muutmise ning krundi ehitusõiguse määramiseks elamu ja abihoonete püstitamiseks. Planeeringuala paikneb osaliselt Paope looduskaitsealal, kuid koostatud eelhinnangu ning Keskkonnaameti poolt esitatud seisukoha järgi ei ole kavandatud tegevus olulise keskkonnamõjuga ning keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamiseks vajadus puudub.

Kõrgessaare Vallavolikogu 14.oktoober 2011 otsusega nr 74 võeti vastu Kalana küla Kaplisääre maaüksuse detailplaneering vastavalt DAGOpen OÜ Projektbüroo tööle nr 11-53. Koostatud detailplaneering näeb ette planeeritava maaüksuse jaotamise elamumaa ja ärimaa sihtotstarbega kruntideks ning Kõrgessaare valla üldplaneeringuga määratud juhtfunktsiooni osalise muutmise ja määrab ehitusõiguse hoonete püstitamiseks. Avaliku väljapaneku perioodil 24.oktoober kuni 20.november 2011 on võimalik planeeringuga tutvuda Kõrgessaare Vallamajas (Kõpu tee 8 Kõrgessaare) ning valla kodulehel www.korgessaare.ee. Detailplaneeringu avalik arutelu toimub Kõrgessaare vallamajas 24.novembril kell 16:00.

Kõrgessaare Vallavolikogu 14.oktoober 2011 otsusega nr 75 võeti vastu Tahkuna küla Tahkuna tuuliku maaüksuse detailplaneering vastavalt DAGOpen OÜ Projektbüroo tööle nr 11-27. Koostatud detailplaneering näeb ette ehituskeeluvööndi vähendamise ning ehitusõiguse määramise, mille tulemusel rajatakse maaüksusele avalik tuuleenergeetika muuseumieksponaat. Avaliku väljapaneku perioodil 24.oktoober kuni 20.november 2011 on võimalik planeeringuga tutvuda Kõrgessaare Vallamajas (Kõpu tee 8 Kõrgessaare) ning valla kodulehel www.korgessaare.ee. Detailplaneeringu avalik arutelu toimub Kõrgessaare vallamajas 28.novembril kell 16:00.

Vastu võetud korraldustega on võimalik tutvuda tööpäevadel Kõrgessaare vallamajas (Kõpu tee 8 Kõrgessaare Hiiumaa) ja Kõrgessaare valla kodulehel www.korgessaare.ee

Vallavalitsuse istungid

22. SEPTEMBER

Kirjaliku nõusoleku väljastamine puurkaevu rajamiseks.

Väljastada kirjalik nõusolek nr 89 puurkaevu rajamiseks Luidja küla Madise maaüksusel vastavalt puurkaevu projektile 252-15/2011.

Kirjaliku nõusoleku väljastamine sauna püstitamiseks.

Väljastada kirjalik nõusolek nr 88 sauna püstitamiseks Kiduspe küla Saraldi maaüksusel.

Kirjaliku nõusoleku väljastamine abihoone püstitamiseks.

Väljastada kirjalik nõusolek nr 87 elamu abihoone (paadikuur-töötuba) püstitamiseks Kalana küla Mummy maaüksusel.

Ehitise kasutusloa väljastamine.

Väljastada kasutusloa nr 144 Tahkuna küla Tahkuna kordoni maaüksusel paikneva tehnika varikatuse püstitamiseks.

Kõrgessaare Vallavalitsuse 14.07.2011 korralduse nr 160 „Kinnisasja jagamine“ muutmine.

Muuta Kõrgessaare Vallavalitsuse 14.07.2011 korraldust nr 160 „Kinnisasja jagamine“ ja määrata Raudmäe kinnistu jagamisel moodustatavate Randmäe ja Raudmäe maaüksuste sihtotstarbeks maatulundusmaa.

29. SEPTEMBER

MTÜ SK Hiiu Ralli taotlus.

Kooskõlastada 22.10.2011 toimuva autoralli kiiruskatse läbiviimine valla territooriumil.

Katastriüksuse koha-aadressi ja sihtotstarbe määramine.

Nõustuda Luidja külas asuva Luite katastriüksuse ja Paope külas asuva Luitetaguse katastriüksuse liitmisega üheks katastriüksuseks. Määrata liitmise tulemusena tekkiva katastriüksuse koha-aadressiks Kõrgessaare vald, Luidja küla ja lähiaadressiks Luitetaguse ning kinnitada katastriüksuse pindalaks 21173 m².

Päästeamet kuulutab välja: PROJEKTIKONKURSS MITTETULUNDUSÜHENDUSTELE "Õnnetuste ennetamine 2012"

Projektikonkursi eesmärgiks on kaasata kodanikeühendusi leidmaks uusi ideid, kuidas tulemuslikult vee- ja tuleõnnetusi ennetada ning parandada ohutuskultuuri Eestis. Konkursil osalemiseks tuleb vormikohane taotlus koos lisadega saata paberikandjal 1. detsembriks 2011 Päästeametisse aadressile Raua 2, Tallinn 10124 või edastada elektrooniliselt e-posti aadressil rescue@rescue.ee.

Projektikonkursi juhendi ja taotlusvormi leiab Päästeameti veebilehelt www.rescue.ee/projektikonkurss

Projektikonkursile eelnev Lääne-Eesti piirkonna teabepäev toimub 28. oktoobril kell 13.00 Lääne-Eesti Päästekeskuses (Pikk 20a, Pärnu)

Eelregistreerimine ja info: Kristi Tekko, tel. 444 7823 kristi.tekko@rescue.ee

Määrata Luitetaguse katastriüksuse sihtotstarbeks elamumaa 100%.

Katastriüksuse lähiaadressi ja sihtotstarbe määramine.

Nõustuda Kiduspe külas asuvate Eha katastriüksuse ja Meretooma katastriüksuse liitmisega üheks katastriüksuseks.

Määrata liitmise tulemusena tekkiva katastriüksuse lähiaadressiks Meretooma ja kinnitada katastriüksuse pindalaks 31595 m².

Määrata Meretooma katastriüksuse sihtotstarbeks elamumaa 100%.

Sundvalduse seadmine

Seada sundvaldus Mardipõllu ja Allika kinnistutele tehnovõrgu talumiskohustuse kehtestamiseks Eesti Energia Jaotusvõrk OÜ kasuks.

Hoolekogu koosseisu kinnitamine.

Kinnitada 2011/2012 õppeaastaks lasteaed Vigri hoolekogu järgmises koosseisus: Erika Pik (sõimerühma vanemate esindaja), Argo Valgma (noorema rühma vanemate esindaja), Merle Samuel (keskmise rühma vanemate esindaja), Ellen Jõhvik (õpetajate esindaja) ja Katrin Sarapuu (valla esindaja).

Ehitusloa väljastamine elektriühenduse rajamiseks.

Väljastada ehitusloa nr 200 Kalana küla Läänemere maaüksuse elektrivarustuse rajamiseks.

Ehitusloa väljastamine hoone rekonstrueerimiseks.

Väljastada ehitusloa nr 201 valitsejajama rekonstrueerimiseks Kõrgessaare aleviku Tööstuse tee 16a maaüksusel.

11. OKTOOBER

Lauka Põhikooli hoolekogu koosseisu kinnitamine.

Kinnitada Lauka Põhikooli hoolekogu koosseisus: volikogu esindaja Artur Valk, õppenõukogu esindaja Ivika Lühi, õpilasesinduse esindaja Sandra Päll, lastevanemate esindajad Evelyn Pähn, Hele Savenkov, Reeli Püssim, Vilje Veevo ja Martin Niidas.

Vallavolikogu õigusaktide eelnõud, vastuvõetud vallavalitsuse korraldused ja määrused ning vallavolikogu otsused ja määrused on avalikustatud valla kodulehel www.korgessaare.ee

Teede sulgemine

Vastavalt Kõrgessaare Vallavalitsuse 11.10.2011 määrusele nr 5 on Kõrgessaare valla kõik kohalikud teed seoses teekatte kandevõime nõrgenemisega *alates 14. oktoobrist 2011 kuni uue määruse vastuvõtmiseni üle 3,5 T teljekoormusega raskeveokitele liiklemiseks suletud.*

TEADE

Asjaajaja Maire Türnpuu puhkusel
07. – 15.11.

KÕRGESSAARE VALLA TEATAJA

Omaavalitsuse infoleht
Toimetaja Tarvo Malk
Telefon: 4622487; 5200908
e-mail: tarvomalk@gmail.com

Segakoor Noorus teeb saartel kontsertturnee

1959. aastal asutatud segakoor Noorus Tallinnast teeb oma traditsioonilise kontsertturnee nimega „Unustatud lavad“ selle aasta 11.–13. novembril Hiiumaal, Saaremaal ja Muhemaal. Koor annab viis tasuta kontserti: Uuemõisas Läänemaal, Kõrgessaares ja Suuremõisas Hiiumaal, Pärtsamal Saaremaal ja Liival Muhemaal.

Tänavune „Unustatud lavade“ tuur kannab alapealkirja „Popp läbi aja“. Nagu plakatilgi kirjas, esitame läbi aegade unustamatuid poplugusid, nii Nooruse repertuaari viimaste aastakümnete lemmikuid kui ka uemate poplaulude seadeid. Enamik laule on rahva seas tuntud ja armastatud: valikus on mitmete Eesti ja väliseliloojate looming (Raimond Valgre, Peter Gabriel, Richard Rodgers) ning tuttavad lood sellistelt esitajatelt nagu Orelipoiss, Smilers, Genialistid, The Beatles ja ABBA.

Unustatud lavade kontserdid toimuvad

12. novembril kell 15.00 Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses ja kell 19.00 Suuremõisa lossis.

Kontserdid on tasuta.

Ahjud ja pliigid korda

Enne aktiivse kütteperioodi algust meelde tuletada põhitõed, mida ahjude, kaminat ja pliitide juures jälgida. Esmalt tuleks lasta kogu küttesüsteem enne kütteperioodi üle vaadata: nii küttekolle, soojamüür, viimaldöörid kui ka korsten. Soovitan seda teha kutselisel korstnapühkijal, kel on ette näidata kutsetunnistus. Nimelt toimus eelmisel aastal seadusemuudatus, mille kohaselt tohib teenustööna küttesüsteeme puhastada ainult kutsetunnistusega korstnapühkija. Siinkohal selgituseks, et eramus tohib omanik enda tarbeks ka ise küttesüsteemi puhastada, kuid kord viie aasta jooksul peab seda tegema kutseline korstnapühkija, kes annab ka kogu süsteemile üldhinnangu ning väljastab korstnapühkimise akti, mida tuleb säilitada kuni uue akti väljastamiseni. Samas soovitan eramaja omanikul kutsuda korstnapühkija juba sel aastal, mitte jääda ootama viie aasta möödumist. Omanik saab kutselise korstnapühkija tööd kõrvalt jälgida ja esitada küsimusi oma küttesüsteemi eripärade ja puhastamise kohta, et juba järgmisel aastal oma ahju/pliiti spetsialisti näpunäidete järgi ise puhastada. Kujutelm, et korstnapühkimistööd piirduvadki ainult korstna puhastamisega tahmast, on vale. Iga küttesüsteem on unikaalne oma lahenduste poolest ja tema eripäradega kurssi viimiseks on hea professionaali nõuanne.

Tihti on tulnud kohata väärarusaama, et ka korterelamutes tohib küttesüsteemi ise pühkida. Mitme korteriga majja, alates paariselamutest, tuleb kutsuda alati kutseline korstnapühkija. Kaasa arvatud siis, kui kortermajas on soojatootjateks tahke-, gaasi- või vedelikütusel küttekolded. Korstnapühkijal tuleb puhastada ka korteritesse jäävad küttekolded, soojamüürid ja viimaldöörid. Mitte nii, et korstnapühkija puhastab ainult korstna ja küttekolde puhastab korteriomani ise.

Tule õppima!

Programm „KUTSE“ on teinud läbi uuenduskuuri ning lisaks katkestanutele on programmi raames võimalik õppida ka täiskasvanutel eraldi õpperühmades.

Kui sa oled kunagi katkestanud õpingud kutseõppeasutuses ning tahaksid need nüüd lõpetada, siis on programm KUTSE just sinule! Kas ka Sinuga juhtus nii, et majandusõitsengu ajal tundus töötamine mõistlikum kui õppimine ning praktilalt tagasi kooli Sa enam ei jõudnud? Nüüd aga on olukord tõrurul hoopis teine. Äkki kuluks lõputunnistus siiski ära?

See programm on suunatud Sulle, kui oled õppinud kutsekoolis ja ajavahemikus 01.01.2000-01.09.2010 selle pooleli jätnud. Katkestamise põhjused pole olulised.

Huvi korral pöördu kutsekooli, kus õppisid enne või teise kutsekooli, kus on sama või sarnane eriala.

Või soovid hoopis omandada uut elukutset omaealiste, elukogenuid inimeste grupis? Ka siin on sulle abiks programm KUTSE!

Sinu hariduse omandamine jäi aastate taha ning on minetanud oma funktsiooni, kuid nüüd oled motiveeritud leidma uut rakendust läbi uue kvalifikatsiooni omandamise, aga Sa ei soovi asuda tavaõppesse koos noortega. Õppimine omaealiste, elukogenuid inimestega, ühes grupis oleks meelepärased? Antud programm pakub Sulle sellise võimaluse. Programmi alusel õppimisele ei ole eelduseks varasem sarnane haridus, töötamine antud erialal või töötö staatus. Oluline on vaid tahe õppimiseks.

Kui asud õppima programmi KUTSE alusel, siis on Sul võimalik taotleda õppijatele ettenähtud õppetootust, sõidusoodustust ja kooliõnna toetust. Õpe on TASUTA!

Kooli kontaktandmed leiad aadressilt www.hm.ee/kutse

Uuri oma võimalusi kohe!

Lisainformatsiooni saad ka telefonil 735 0382 ja e-posti teel avivi.virma@hm.ee või jatkukutse@hm.ee

Aivi Virma
Programmi KUTSE juht

Korstent tuleb pühkida nii tihti, et tahmapõlengut ei tekiks.

Seadusandluse mõistes tuleb küttesüsteeme puhastada kas kasutusjuhendis ette nähtud sagedusel või kui kasutusjuhendit ei ole, siis vastavalt vajadusele, aga mitte harvem kui üks kord aastas. Ka potsepa poolt laotud küttekoldele peab potsepp määrama puhastussageduse. Seejuures peab pühkimissageduse välistama tahmapõlengu ohu. Kuna küttesüsteemid on väga erinevad ning samuti ka nende kasutusaktiivsus, siis ongi puhastamissagedus otseselt nende kahe teguriga seotud. Kusjuures tuleb rõhutada, et tahmapõlengu tekkimisel on juba tuleohutuse nõudeid rikutud. Kutseliste korstnapühkijate kontakte saab päästeala infotelefonilt 1524

- Kutseline korstnapühkija annab tehtud töö kohta akti. Akt annab tehtud tööle garantii. Akti võivad hiljem küsida nii tuleohutuse inspektorid kui kindlustus.
- Korraliku ja kuiva küttematerjali kasutamine säästab küttesüsteemi eluiga ja kütmine on efektiivsem. Kõige parem on kütta lehtpuuga. Prahti ja sünteetilisi materjale ei maksa küttekoldes põletada.
- Kõige ohutum on kütta üks ahjutäis korruga. Väga külma ilma korral tuleb kütta mitu korda päevas, mitte ühe kütiskorruga mitu ahjutäit korruga. Kütta tuleb lahtise siibriga, lastes puudel täielikult ära põleda ja alles siis siibrid sulgeda.

Indrek Laanepõld
järelevalve teenistuse juht
Lääne-Eesti päästkeskus

Eesti vajab Teeme Ära jätkutalguid igal aastal

2008. aasta kevadel korjati Teeme Ära prügikoristustalgutel üle Eestimaa kokku rohkem kui 10 000 mitmesuguseid jäätmeid. Sellegipoolest ei ole prügi loodusest ning koduüedest otsa lõppenud: hinnanguliselt vedeleb teist samapalju maas, millest märkimisväärse osa äratoomise eest makstakse toojale sulaselget raha.

Kahetsusväärset võib paljudest koduüedest leida loodust risustavat vanaraua, vanu akusid, kodumasinaid ja muid jäätmeid, mille eest võib omanik lisaks ilusamale vaatepildile saada ka sadu eurosid raha. Kui veel kümnekond aastat tagasi maksti kokkuostus tonni vanametalli eest 10 eurot, siis praeguseks on hinnad kerkinud 200-250 euroni tonnilt.

Kuidas hinnata, kas asi on kokkuostu toomist väärt? Kui magnet esemele külge hakkab, siis on kindlasti tegemist vanarauaga, mille äratoomisel on lisaks esteetilisele küljele ka rahaline väärtus. Värvilisi metalle nagu vask, tina, alumiinium, messing magnet ei võta, kuid need on oma värvi ja rooste puudumise tõttu hõlpsasti äratuntavad. Samuti paljud neist ilmastiku mõjul oksüdeeruvad, näiteks tina muutub halliks, vask roheliseks jne.

Metalleseme kaalu hindamine koduste vahenditega on keerulisem. Kui jõuate asja üles tõsta, võib see kaaluda 50-70 kilo, kui aga jõud peale ei hakka, on kaal enamasti juba 100 kilo ligi või enam. Metallitonn maksab täna 200-250 eurot, seega saab lihtsa korrutustehte alusel teada asja väärtuse.

Aeda risustava vana autoromu äratoomine on iseäranis mõistlik ka seetõttu, et ilma ametlikku vanametalli vastuvõtupunkti tõendita ei saa seda autoregistrist kustutada. Autovraki ARKI hingekirja jätmise pole aga mõistlik juba seepärast, et kõigile registris olevatele sõidukitele kehtib liikluskindlustuskohustus sõltumata sellest, kas sõidukit kasutatakse või mitte. Selle kohustuse pikaajaline eiramine võib kaasa tuua kolmekordse kindlustusmaks nõude isegi sellisele masinale, millega tegelikult sõita ei saa.

Lisaks laiskusele on prügist vabanemine sageli jäänud teadmatuse taha. Sageli ei tooda erinevaid jäätmeid ära seetõttu, kuna arvatakse, et lisaks koristamisväärtusele küsitakse nende äraandmise eest veel ka raha. Kõige lihtsam näide on selline keskkonnale üsna ohtlik asi nagu vana autoaku, mida tavaprügikasti kindlasti visata ei tohi. Kuna akud sisaldavad enamasti sellist väärtuslikku metalli nagu plii, saab tavalise 10-12 kilogrammi kaaluva autoaku eest kokkuostus 5 eurot, suurema ja raskema traktori või veoki aku eest isegi rohkem.

Ei tasu karta, et metalli kokkuostu viimiseks peab omanik ise vabanema sellistest ohtlikest lisadest nagu akus sisalduv hape ja muud vedelikud või autoromus olev kütus, õlid, pidurivedelik jne. Kõige sellega tegeleb juba jäätmekäitleja ning vajadusel tullakse appi suuremate esemete äraviimisel. Lisaks pakuvad näiteks Kuusakoski sõiduauto järelekuuri tasuta kasutamise võimalust. Kui metallikola järelehaigisele laaditud, võib sinna koristustööde käigus tõsta ka autorehve, ehitusest järelejäänud puidukraami ning vanu elektroonikaseadmeid, mis samuti kogumispunkti tasuta vastu võetakse.

Kokkuvõttes saavad paljud koduüed kogu Eesti puhtamaks ning osa rämpsust eest makstakse omanikule ka raha vastupidiselt tavaprügile, kus jäätmejaamadele, kus prahi tooja ise peab ilusama vaatepildi nimel oma kukrut kergitama.

Marko Kippa
AS Kuusakoski juhatuse liige

Kõrgessaare Raamatukogus
2. novembril 2011 kell 15.30

KIRJANIKETUUR

Külla tulevad Piret Raud, Eva Park, Andrei
Hvostov ja Kalju Kruusa
Ootame rohket osavõttu!

Herman Sergo 100

Hiielaste jaoks olulisema kirjaniku Herman Sergo sünnist möödub oktoobris 100 aastat. Hiiumaa lugejatele on H. Sergo looming südamelähedane, kuna ta kirjutas Hiiumaa ajaloo. Hiiu Muuseumi Pikas Majas oli 11. oktoobrini näitus, mis kajastas nii H. Sergo 100. sünniaastapäeva kui ka teist olulist sündmust Hiiumaa ajaloos – reigirootslaste väljasaatmise 230. aastapäeva. Sellele teemale on pühendatud Sergo triloogia „Näkimadalad“, mis pärvas 1985. aastal Juhan Smuuli kirjanduspreemia.

Herman Sergo sündis 1. oktoobril 2011. aastal Käina kihelkonnas Utu külas. Koolivaheaegadel sõitis ta purjekal laevapoisina, lõplikult merele suundus 17-aastasena. Üle viie aasta töötas Sergo mitmesugustel välisriikide lippude all sõitvatel ookeanilaevadel madrusena. 1932. aastal saabus ta tagasi kodumaale, kus teenis mereväes sondaega.

Kaugesõidukapteni kutse sai ta 1941. aastal. Suurest Isamaasõjast võttis H. Sergo osa Karjala rindel. Pärast sõda töötas ta kaubalaevastikus.

Kirjanduslikud huvid tärkasid H. Sergol juba koolipõlves. Täistsisist kirjutamihakkamist on Sergo ise põhjendanud sellega, et teed meredele ja ookeanidele jäid talle, nagu paljudele eesti meremeestele, suletuks. Ta kirjutas palju mereainelisi ning sageli ka omaeluloolisi jutte ning romaane. Tuntumad on „Meri kutsus“ (1960), „Mehed mere taustal“ (1963), „Lootsitaot jutud“ - kogumikku on kirjanik talletanud mälestusi meremehe-teest. Need mälestused on tõsielulised, tihti täpsete nimedega ja neid on heietatud peamiselt Tallinna Merekaubasadama pisikeses lootsitoas.

Omaeluloolised on tema teosed „Kodusadam“ (1982) ja „Viis aastat võõra nime all“ (1992) ning Põgenike laev“ (1966), mis jutustab randlaste põgenemisest Rootsi 1944. aastal, oli esimene Nõukogude Eestis ilmunud seda teemat käsitlev teos.

Hiljem pöördus ta otsesemalt oma kodusaares ainese poole, näiteks teostes „Kui ma alles noor veel olin“ (1980) ja „Rukkirahu“ - see oli üks neid väikesi auriuid, mis 1930-ndail aastail tegelesid kaubaveoga Läänemere sadamate vahel. Jutustus rajaneb autori mälestustel omaenda meremeheelust ja muul tõsielulisel materjalil. Auriu «Rukkirahu» «prototüüp» ja suurem osa selle meeskonnast hukkusid 1941. aastal enne Osmussaarel asunud Nõukogude garnisoni evakueerimist sakslaste eest.

Herman Sergo on kirjanik, kellele meri on olnud kodus ja meremeheamet leivateenistuseks. Seepärast on tema looming merest lahutamatu. Eks räägi ju igaüks sellest, mis talle kõige südame- lähedasem ja mida ta kõige paremini tunneb. Suurimad kirjanduslikud kordaminekud on kirjanikul seotud Hiiumaa rannakülade ja meremeeste elu kujutamiseks.

Meeleolukas külaskäik

Eakate seeniortantsurühm MARTA käis 4. oktoobril lasteaias Vigri meeleolu loomas etendusega „Jonnipunn“. Meie eakad olid kehastunud lasteaiastest ja löbu jätkus nii osalejatele kui ka vaatajatele.

Heli ja Liisi

Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses hooajal 2011-2012 tegutsevad ringid ja treeningrühmad

info telefonidel: 4693134 ja 5055732

- Saalihoki** – E, K kell 18.00 ja R kell 17.00;
juhendaja Teet Kivisilla (5284412)
- Võrkpall** – T, N kell 17.30
Juhendaja Anneli Mauer (53972242)
- Korvpall** – E, K, kell 16.00-18.00 ja R kell 16.00-17.00
- Ungurulust rahvatants** – E, K kl 19.00;
Juhendaja Helgi Taelma (5234649)
- Rahvatantsu õpilasarühm** – K kell 18.00;
Juhendaja Helgi Taelma (5234649)
- Line-tants Kõrgessaares** – T, N kell 19.00;
Juhendaja Erika Paju (56482405)
- Tantsurühmad (2) Laukal** –
T, P kell 18.30 (naised) ja N kell 18.30 (neiud)
Juhendaja Katrin Sarapuu (53415285)
- Kunstiringid (2)** – E kell 16.00 (vanemad); T kell
16.00 (nooremad); Juhendaja Katrin Laan (53585830)
- Lastekoor** – E kell 15.00
Juhendaja Aave Kark (5233773)
- Kõhutants** – P kell 15.00
Juhendaja Laili Lutsar (5217308)
- Tantsu- ja liikumisrühm** – T ja N kell 20.00 -
21.00; juhendaja Stella Suitsu

Jõusaal avatud:

**E, T, K, N 16.00- 20.00,
R 16.00- 19.00**

*Lisaks võimalik mängida lauatennist ja
treeningutevälisel ajal tennist.*

Peale 55 aastast järjestikust tegutsemist ei alusta sel sügisel proovidega Lauka Segakoor. Kõik need 55 aastat koorijuhina Lauka Segakoori juhtinud Aili Soop ütles, et aeg teeb oma töö ja tervis ja toonus ei luba täiel jõul jätkata. Midagi poolikult teha pole jälle temale kohane. Aave Kargil on juhendada VAK-i lastekoor, lisaks igapäevane koolitöö. Loodame, et paus Lauka Segakoori tegevuses ei kujune pikaks ja keegi võtab koori juhtimise jälle vedada.

Samas on tore teatada, et möödunud kuu aja jooksul on lisandunud üks toimekalt ja rahvarohkelt alustanud treeningrühm - Tantsu- ja liikumisrühm nimelt, juhendajaks Stella Suitsu. Selle rühma treeninguajad on teisipäeviti ja neljapäeviti kell 20.00 - 21.00.

Artur Valk

Kõrgessaare Vaba Aja Keskuse TEADE

Teisipäeval, 8. novembril algusega 16.00
Kõrgessaare Vaba Aja Keskuses
August Kitzbergi näidend
"KOLM SUURT SOOVI"
Näidend kahes pildis ja eelmänguga -
esitajaks etendusasutus TEATRIKE

Pääse 1.50 eurot.

Lauka Päevakeskuse TEATED

25.oktoobril JUUKSUR alates kell 8.00. eelnev registr. Sirje Vaku telef. 4631297; 56662317

27.oktoobril kell 13.00 eakate koosviibimine Lauka seltsimajas: sünnipäevalapse õnnitlemine, projektoriga piltide vaatamine toimunud üritustest.

Transport: 12.30 Pihla, Rootsi; 12.45 Viskoosa

4.novembril toimub väljasõit Käina ujulasse vesivõimlemiseks, treener Helin Kääramees, osalustasu 3.50, osalusest teatada hiljemalt 28.oktoobriks. Transport MS Reisid 12.00 Lauka, 12.05 Viskoosa

15.novembrist kuni detsembri keskpaigani (vastavalt soovijate arvust), Laukal päevakeskuse ruumides, **teisipäeviti ja neljapäeviti hiina klassikaline massaaž ja akupressuur** eelnev registr. Silvi Varg telef. 53021198

18. novembril KÄRDLA TERVISETUBA alates kella 10.30

Lauka Piirkonna Külaarendusseltsi ruumides: saab määrata veresuhkrut, kolesterooli ja mõõta vererõhku.

Oodatud kõik, kes tunnevad huvi oma tervise vastu.

kell 13.00 pensionäride koosviibimine: erinevad võistlusmängud.

Transport: 12.30 Pihla, Rootsi; 12.45 Viskoosa

Meeldetuletus eakatele, kes osalevad 9. – 10.novembril teatrireisist Viljandisse!

Väljasõit: 9.novembril 7.05 Rootsi, Pihla, 7.15 Lauka, 7.20 Viskoosa bussipeatus

MANALATEELE LÄINUD

**PÄRNA SEIN
AADU KOIT
MAIRE SAFRONOVA**